



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Commentaria Ac Disputationes In Primam Partem Divi
Thomæ**

Suárez, Francisco

Moguntiaë, 1620 [erschienen] 1621

Cap. 5. Tractantur quædam dubia.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-84432](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-84432)

rentur. Quod non est mirum, quia illa hypothesis destruit mysterium, & supponit Deum carere aliqua perfectione per se illi conueniente.

10. *Confirmatio*

Vnde confirmatur ratio, quia Pater æternus cognoscendo suam diuinitatem, non minori necessitate cognoscit simul Spiritum sanctum, quam seipsum, & Verbum, quia proprietates Spiritus sancti non minori necessitate coniuncta est cum diuinitate, quam reliquæ. Deinde illa cognitio Patris non minus est fecunda, vt est cognitio Spiritus sancti, quam vt est cognitio ipsiusmet Patris, ergo non minus est productiua Verbi sub vna, quam sub alia ratione: ergo Verbum diuinum æque procedit ex vtriusque personæ cognitione. Non enim producit pater aliud, & aliud Verbum diuersarum rerum à se cognitarum, sed vnum, & idem omnium. Probatur antecedens quoad posteriorem partem, que sola superest probanda: quia illa cognitio æque infinita est, vt terminatur ad personam Spiritus sancti, & æque necessaria, vt dixi, & æque prior origine, quam Spiritus sanctus, aut Verbum, quia etiam illam habet Pater absq; origine, & illam communicat Verbo suo, sed fecunditas illius cognitionis in Deo solum ex his conditionibus provenit ergo.

11. *Obiectio*

Sed obiciunt, quia Pater non habet prius hanc cognitionem, quam Verbum ipsum, ergo ex hoc capite fieri potest, vt illa cognitio vt sic, non sit productiua Verbi. Antecedens patet: quia Pater prius est Pater quam spirator, & consequenter Filius etiam prius est Verbum, quam Pater sit spirator, quia simul spirant: & ideo Filius non accipit spirationem per processionem à Patre, sed in eo simul cum Patre resultat in eo signo, in quo producent Spiritum sanctum: ergo eadem ratione cognitio ipsius Spiritus sancti, & actiua spirationis, quæ simul sunt, non antecedit in Patre, prius quam in Verbo: ergo ex hac parte potest non esse fecunda ad producendum Verbum.

12. *Responsio*

Respondetur, argumentum dupliciter deficere. Primo, quia procedit à prioritate originis ad prioritatem cognitionis, quæ non est bona illatio. Nam licet persona Spiritus sancti sit posterior origine, potest esse simul cognitione: & idem dicitur de spiratione actiua, etiam si admittamus, illam esse posteriorem origine, quam Verbum, quod infra videbimus. Quamuis ergo Pater non prius habeat relationem spirationis actiua, quam Verbum, nihilominus potius origine cognoscit illam, vt manifeste probat ratio facta, quia à se illam cognoscit, & Verbum non nisi à Patre. Secundo deficit illa ratio, quia non distinguit inter spirationem, quatenus est relatio quasi resultans ex productione Spiritus sancti, vel quatenus est virtus spirandi: prior autem consideratio nihil ad præsens refert, sed posterior: & de illa certissimum est, prius origine esse in Patre, & communicari Verbo ex vi processionis eius, vt infra ostendemus. Et hoc satis est, vt cognitio, & comprehensio tam spirationis actiua, quam personæ Spiritus sancti, sit etiã prius origine in Patre, quam in Verbo, & consequenter, vt sit fecunda ad productionem eiusdem Verbi.

13. *Responsio*

Dicitur fortasse tandem aliquis, multa, & fere omnia ex his argumentis supponere, Patrem æternum producere Verbum suum per se ex cognitione sui ipsius, id est, non tantum suæ diuinitatis, sed etiam suæ personalis proprietatis: nam ex hoc principio tanquam ex notiori, videmur inferre cætera, quasi à paritate rationis. At principium illud nec per se notum est, etiam supposito fidei mysterio: nec videtur satis probatum, vel certum. Nam (vt in principio dicebam) fortasse Scot. illud negaret, quia nulla persona pertinet ad primarium obiectum primæ intelligentiæ essentialis: nec est necessario connexa cum illius cognitione. Vnde alibi sentit Scot. Possit videri essentiam sine personis, & vt sic visam esse sufficiens obiectum Beatitudinis.

Respondeo in primis, fundamentalem rationem supra factam directe procedere contra eos, qui absolute aiunt, Verbum per se non procedere ex cognitione alicuius personæ, sed solius diuinitatis. Quod ostendimus; repugnare cognitioni comprehensiuæ, & intuitiuæ, qualis est cognitio diuinitatis, per quam Pater producit Verbum. Deinde dicitur, non sine speciali ratione, vt certius supponi, Patrem producere Filium ex cognitione sui. Tum quia certissimum est, Patrem producere Verbum, vt sui ipsius imaginem, ergo producit per se illud, vt se in illo, & per illud intellectualiter representet, ergo cognoscendo se, producit illud. Tum etiam, quia Patres communiter ita loquuntur, sicut etiam asserunt, Patrem, & Filium producere Spiritum sanctum se inuicem diligendo: eadem autem proportionalis ratio de cognitione, quæ de amore esse potest. Tum denique, quia intellectio Patris in nullo signo rationis potest concipi prius terminari ad Verbum, vt productum per illam, quam ad Patrem vt cognitum per ipsammet, quia talis ordo rationis nullum habet in re fundamentum, ergo sicut Pater cognoscendo diuinitatem suam, ita etiam se, suamque personam cognoscendo, producit Verbum suum. Recte ergo principium hoc tanquam certissimum sumitur, & ex illo cætera consequuntur, vt deductum est. Fundamenta vero aliarum opinionum nonnulla dubia petunt, quæ in sequenti capite expediuntur.

14. *Solutio*

CAPVT V.

Resoluntur nonnulla dubia, quæ ex doctrina superioris capitis oriuntur.

EX dictis in superiori capite nonnulla dubia deducuntur, ex quorum resolutione solutio etiam rationum aliarum opinionum patebit. Primum est, an dicendum sit, Verbum procedere ex cognitione personarum tanquam ex obiecto primario, vel secundario. Ratio autem dubitandi est, quia non videtur dici posse, obiectum primarium, quia illa intellectio necessario terminatur prius obiectiue ad diuinitatem, quam ad relationes, quia essentia est ratio cognoscendi relationes. Vnde intellectio illa, prout essentialis præintelligitur relationibus, vt sæpe dictum est, ergo vt sic terminatur solum ad diuinitatem in ratione obiecti cogniti, ergo primarium obiectum eius est sola diuinitas. Dicitur est autem in superioribus, per eandem essentialem intelligentiam, prout est in Patre, produci Verbum, ergo producit Verbum ex cognitione soli? essentiali, vt primarij obiecti, Personarum autem vt secundarij. Quod si hanc partem tueamur, videmur reincidere in Scoti opinionem, quod Verbum non per se, sed concomitater procedat ex cognitione personarum. Quid enim est secundario, nisi concomitater, & quasi accidentario?

1. *Primum dubium*

Respondeo, interrogationem hanc non pertinere specialiter ad productionem Verbi diuini, vt productio est, sed ad actum intelligendi Dei, vt actus intelligendi est, eo enim modo, quo actus ille in ratione cognitionis attingit personas, vt representatas, & cognitatas per illum: eodem modo est ratio producendi Verbum, adiuncta conditione necessaria ex parte paternitatis. De ipso vero actu intelligendo vt sic, dicendum est, non concomitater, sed per se, & quasi vnico simplicissimo intuitu attingere essentiam, & relationes. Concomitantia enim esset, si in illo actu intelligeremus duos ratione distinctos cum fundamento in re, per duas habitudines, vnam ad essentiam, & alteram ad personas: ita vt vnus formaliter in alio non includatur secundum

2. *Explicatio dubium*

no fros

nostros conceptus, sed per se vnusquisque constituitur in ordine ad suum obiectum, licet vnus intelligatur resultare ex altero, & hac ratione actus ille, vt in se est, dicatur primario terminari ad essentiam, & secundo ad relationes. At hic modus concomitantia verus non est, quia essentia Dei ita est in re ipsa connexa cum relationibus, non solum in ratione entis per simplicissimam identitatem, sed etiam in ratione obiecti intelligibilis, per essentialem ordinem ad illas relationes, vt non possit, prout est, in se videri, nedum comprehendi, quia actus ille, quo videtur, & comprehenditur, attingendo ipsam Deitatem, eadem quasi intuitu, & respectu attingit etiam personas. Et hoc satis est, vt non tantum concomitanter, sed etiam per se, ac formaliter, & essentialiter illa intellectio, eo ipso, quod est cognitio essentia, sit etiam cognitio personarum. Quamuis enim fortasse verum sit, diuinitatē ipsam esse rationem attingendi, & cognoscendi personas, non tamen per actum ratione distinctum, sed eodem omnino.

3. Vnde licet concedamus, illum actum intelligendi vt essentialem prius ratione esse in hoc DEO, quam in personis: nihilominus dicendum est, hunc Deum per illum actum cognoscere non tantum diuinitatem, & substantiam essentialem, sed etiam personalem, quia per illum perfecte comprehendit, & intuetur suam naturam, prout in se est. Quod si nos præcindimus illum actum in hoc DEO vt terminatum obiectiue ad eundem Deum, sic præcisum, & abstractum à personis: non est quia intelligimus, eundem actum etiam, vt existentem in hoc Deo non attingere personalitates obiectiue. Sic enim esset abstractio negatiua, & in ea esset falsitas, & mendacium, solum ergo ex parte nostra præcindere possumus, considerando vnum, & non considerando aliud, quia illud, quod sic abstractimus, non prout in se est, sed confuse tantum cognoscimus per illum actum. Quocirca licet personalitates non sint de essentia diuinitatis, vt supra diximus: nihilominus est de essentia intellectio- nis essentialis Dei, attingere personalitates in ratione obiecti cogniti, quia de essentia eius est, esse comprehensionem diuinitatis, comprehensio autem totum hoc complectitur. Dices: Qui fieri potest, vt personæ videantur per intellectio- nem essentialem prius ratione, quam producantur, & consequenter prius ratione, quam existant? Respondetur, quia visio illa nec sumitur ab illo obiecto quasi secundario, sed ex vi essentia haberi potest, nec ex parte termini supponitur necessario actualis existentia ad visionem intuitiuam pro omni signo rationis, sed potest esse prior existentia visionis, quam re visæ. Nam si Deus potest intueri futuras creaturas prius duratione. Imo æternitate, quam ipsæ existant, cur non poterit Deus vt sic, videre personas prius ratione, vel origine, quam producantur: Totumq; hoc ex tertio dubio fiet clarus.

4. *Resolutio
dubij.*

Iuxta hanc ergo doctrinam formaliter respondendo ad dubium propositum, sub distinctione dicendum est, si illud primario, & secundario, sumantur ex parte actus, sic Verbum primario, & per se produci per cognitionem personarum, quia ille actus intelligendi, quo producit, essentialiter, ac subinde per se primo habet, quod sit cognitio, non tantum essentia, sed etiam personarum. Et ita constat non concomitanter, sed per se, ac formaliter procedere Verbum ex cognitione personarum. Si vero illæ voces sumantur ex parte obiecti, sic non est inconueniens concedere relationes non ita primario pertinere ad obiectum illius intellectio- nis, sicut diuinitatem ipsam, quod bene suadet illa ratio, quia diuinitas est quasi medium & ratio attingendi relationes. Sicut etiam ad ipsum esse Dei non æque primo, nec ita essentialiter comparantur relationes,

sicut essentia, licet esse DEI simplicissimum sit, ita ex parte obiecti non æque primo comparantur essentia, & relationes ad intellectio- nem Dei, licet illa simplicissima sit. Quamuis autem hoc modo dicamus, Verbum procedere ex cognitione personarum, tanquam ex cognitione obiecti aliquo modo secundarij, non inde bene inferitur, concomitanter tantum, & non per se produci ex cognitione personarum. Quia concomitantia dicit pluralitatem actuum sese concomitantium cum proportionem, id est, vel secundum rem, vel secundum rationem. Hic autem non sunt plures actus, vt declaratum est, sed pluralitas est in obiectis, & in eis non est sola concomitantia, sed ordo per se, quatenus vnus est ratio cognoscendi aliud, quod sine illo cognosci non potest, extrinseca ratione, & quasi habitu sine sua, & non solum propter identitatem, aut concomitantiam ex parte actus, vt satis declaratum est, & in sequentibus necessarium erit fere similia attingere.

Secundum dubium est, an possit dici, Verbum esse principium suæ processio- nis, & similiter, an Spiritus sanctus dici possit principium productionis Verbi. Et dubitandi ratio est, quia obiectum cognitum solet esse principium cognitionis, & termini eius. Diximus autem, Verbum, & Spiritum sanctum esse obiectum cognitum per eam cognitionem, per quam producit Verbum, sunt ergo principium eius. At hoc plane absurdum est, vt recte dicebat Scotus, quia nec vna persona potest esse principium sui ipsius, nec persona procedens potest esse principium personæ producentis ipsam.

Dico ergo nullo modo id admittendum esse, vt ratio proxime facta euidenter probat. Nequid sequitur ex superiori doctrina. Quia vel est sermo de principio quod, vel quo. De priori clarum est, obiectum cognitum non semper esse principium quod cognitionis, vel termini per illam producti, nam in visione beatifica Deus est obiectum cognitum, & tamen non est principium, quod proxime producit illam visionem, sed beatus, & in multis alijs fieri potest inductio. Et ratio est, quia de ratione obiecti cogniti, vt sic, ad summum est, quod sit aliquo modo ratio cognoscendi, vel producendi, non vero quod sit ipsum cognoscens, vel producens per cognitionem. Si vero sit sermo de principio quo, dicendum est, tunc solum rem cognitam esse principium quo cognitionis, aut Verbi, quando vel per se ipsam vnitur cognoscenti in ratione speciei intelligibilis, vel illius rei, quæ vicem eius gerit, quod alias dici solet, quando non solum est obiectum terminatum, sed etiam motuum, seu quando cognoscens cognitionem accipit à re cognita: nam si ex se illam habeat, non oportet, vt res cognita sit principium cognitionis eius, & consequenter nec Verbi eius. Ita vero se habet æternus Pater respectu Verbi, & Spiritus sancti: non enim ab eis accipit cognitionem, nec virtutem, aut quasi speciem ad cognoscendum, nec filiatio, aut processio per se quasi vnuntur Patri, vt sint illi ratio cognoscendi personas Filij, & Spiritus sancti, vt tales sunt, sed ipse Pater ex vi suæ diuinitatis totum hoc habet, & ideo ad eius cognitionem non comparantur, vt obiectum motuum, sed tantum vt terminatum. Ac propterea nullo modo sunt principium Verbi, etiam si Verbum ex illorum cognitione procedat.

Ex quo obiter infero, etiam in ipso Patre paternitatem non concurrere, nostro modo intelligendi, per modum obiecti motui, seu speciei intelligibilis ad eam cognitionem, per quam producit Verbum, etiam vt est ipse Pater cognoscens. Probat. Quia tota virtus, & tota quasi species ad illam cognitionem est sola diuinitas vt sic, non ergo Pater.

Paternitas. Antecedens patet, quia Filius eadem omnino cognitione cognoscit Patrem, qua Pater seipsum, & eodem intellegitur: ergo eadem quasi specie intelligibili: Filius autem ex vi suæ diuinitatis Patrem cognoscit, & idem est de Spiritu Sancto. Neque enim fingi aut intelligi potest, quod Paternitas, quæ ab illis realiter distinguitur, illis deseruiat per modum speciei intelligibilis. Ratio vero est, quia diuinitas eminenter continet perfectiones omnium relationum, ut supra dixi, & ideo per se est sufficiens ratio cognoscendi illas. Denique, quia etiam respectu Patris propria relatio seu Paternitas est veluti secundarium obiectum respectu cognitionis suæ essentialis: nam ex comprehensione huius illam etiam consequenter cognoscit. Quando autem aliquid hoc modo cognoscitur, principium cognoscendi primarium obiectum est sufficiens ratio cognoscendi secundarium. Atque ita in presenti sola diuinitas est sufficiens ratio comprehensionis suæ, quæ secundum rationem potest prius intelligi in hoc Deo ut præciso à personis: nam omnis perfectio essentialis in eo præintelligi potest. Et, ut supra dicebam, per illam intellectionem, ut sic, cognoscuntur relationes, quamuis ipsæ relationes nullo modo, etiam secundum rationem sint principia talis cognitionis, sed solum res cognita. Quocirca, cum Paternitas possit dupliciter considerari, scilicet, & ut proprietates constituens talem personam, & ut quoddam obiectum cognitum: priori modo concurret aliquo modo ut principium ad productionem Verbi, id est, tanquam conditio necessaria, quæ in tali persona supponi debet: posteriori autem modo non concurret ut principium, sed solum ut terminus secundario cognitum.

illo signo intueatur Verbum, ut productum à se, Spiritum S. autem ut à se & Verbo.

Dicunt vero aliqui, esto verum sit, Patrem intuitiue cognoscere Spiritum S. tamen in illo signo non cognoscere illum ut productum, sed ut producendum, neque ut existentem, sed ut futurum. Veruntamen neque hic modus loquendi absolute placet, quia in illo obiecto non est propria futuritio, sed necessaria presentia. Dicit tamen potest, à nobis pro illo signo apprehendi instar futuri, quia imperfecte cognoscimus, & apprehendimus illa signa, ac si in vno signo esset cognitio, in quo nondum est existentia obiecti, quod revera ita non est, quia prioritas originis non est prioritas in quo, sed à quo, & ut sæpe dixi, non excludit facultatem omnimodam in existentia & cognitione. Cum ergo Pater producat Verbum suum ex cognitione eiusdem Verbi, & Spir. Sancti illos intuitiue cognoscit, quia videt illos ut entia simpliciter necessaria, ac proinde ut existentia simul in ipsa æternitate, licet cum habitudine originis, quæ non obstat intuitiue cognitioni.

Quartum ac præcipuum dubium tactum in argumentis superioris capituli erat, an sequatur, Verbum diuinum esse imaginem vel sui ipsius, vel Spiritus S. Sed hoc dubium supponit multa dicenda in capite septimo, & ideo postea melius tractabitur. Nunc breuiter dicimus, neutrum illorum sequi, quod ibi ostendemus.

CAPVT VI.

Verbum Verbum diuinum procedat ex cognitione creaturarum possibilium.

In hoc puncto clarior, quam in præcedenti est sententia Scoti, negantis procedere Verbum diuinum ex creaturarum cognitione siue futurarum, siue possibilium. Ita docet Scotus in 1. distinct. 2. quæstione 7. & sumitur ex distinctione trigesima secunda, quæstione prima, idem in 2. distinctio. 1. quæstione 1. & quodlibet. decimo quarto. §. Hic intelligendum est, Eandem sententiam sequitur eius Schola, & ex modernis Expositoribus Diui Thomæ aliqui eam constantiter defendunt.

Fundamenta afferuntur multa, omnia tamen ad hoc principium reuocantur, quod in Patre prius secundum naturam esse producere Filium, quam cognoscere creaturas etiam possibles: ergo fieri non potest, ut Verbum procedat ex cognitione creaturarum, quia non procedit ex aliquo posteriori se. Antecedens probatur primo, quia respectu paternæ cognitionis creaturæ sunt secundarium obiectum: cognitio autem prius natura terminatur ad primarium obiectum, quam ad secundarium, ergo Pater prius natura cognoscit se, quam creaturas, ergo prius etiã natura producit Verbum, quam cognoscat creaturas. Probatur hæc vltima consequentia, quia illa cognitio sic præcise spectata est simpliciter infinita: ergo fecundissima, cum supponatur prior origine. Item illa est sufficiens beatitudo Patris, non enim fit beatus cognoscendo creaturas: ergo est etiam sufficiens, ut ex vi illius habeat consortium Verbi, & Filij eadem beatitudine.

Quia vero hæc ratio quoad prioritatem naturæ videtur supponere distinctionem ex natura rei inter diuinam attributa, & quoad reliqua videtur posse instari in cognitione personarum, ideo augetur aliter difficultas. Quia creaturæ non solum sunt obiectum secundarium, sed etiam sunt obiectum quasi accidentarium, in quo multum differunt à cognitione personarum. Declaro assumptum primo, quia cognitio creaturarum etiam possibilem, non est necessaria Deo ad consummatam perfectionem suam: nullo enim modo indiget creaturis, etiam ut obiectis, ad suam

7. Dubium

8. Productio Verbi est ex cognitione creaturarum possibilium.

9.

10.

2. Fundam.

3. Secundum.